

Cinsel Yaşamda Üstünlük Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Cinsel Yaşamda Üstünlük Ölçeği*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=18674>

Özet

Cinsel Yaşamda Üstünlük Ölçeği (CYÜÖ), bireylerin cinsel ilişkilerinde deneyimledikleri veya algıladıkları güç dinamiklerini, kontrol mekanizmalarını ve karar verme süreçlerindeki iktidar dağınıklığını ölçmek amacıyla uyarlanmış psikometrik bir araçtır. Bu ölçeğin Türkçe uyarlama çalışması, özellikle kadın örneklemini üzerinde gerçekleştirilmiş olup, ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik kriterlerini saptamaya amaçlanmıştır. CYÜÖ, cinsel yaşamdaki eşitsiz güç ilişkilerini ve baskınlık eğilimlerini değerlendiren iki temel boyuttan oluşmaktadır: İlişki Kontrolü ve Karar Alma İktidarı.

Anahtar Kelimeler

Cinsel yaşam, üstünlük, güç, ilişki kontrolü, karar verme iktidarı, psikometri, geçerlik, güvenilirlik.

Yazarlar

Gülten Uçan, H. Baydur.

Amaç

Cinsel Yaşamda Üstünlük Ölçeği'nin temel amacı, cinsel ilişkiler bağlamında bireyler arasındaki güç dengesizliklerini ve üstünlük algılarını sistematik olarak ölçmektir. Ölçek, özellikle Türkiye'deki kadın örnekleminde, cinsel yaşamı etkileyen kontrol mekanizmaları ve karar alma yetkisinin dağınıklığını belirlemek üzere uyarlanmıştır. Bu uyarlama çalışması, alanda cinsel güç dinamiklerini güvenilir biçimde değerlendirebilecek bir araç sağlamaya hedeflemektedir.

Yapı

CYÜÖ, cinsel yaşamdaki güç ve baskınlık kavramını iki ana boyut altında ele almaktadır. Bu boyutlar, ölçeğin yapısal temelini oluşturur:

İlişki Kontrolü: Bu boyut, bireyin cinsel aktiviteler sırasında eşi üzerindeki kontrol, zorlayıcı veya yönlendirici davranışları kapsar. Bu, cinsel şiddet tehdidini veya zorla ilişkiyi dolaylı yoldan ölçen maddeleri içerir (15 madde).

Karar Alma İktidarı: Bu boyut, cinsel yaşamla ilgili önemli kararların (örneğin, kimin ne zaman doğacak, cinsel sağlık önlemleri gibi) kim tarafından verildiğine odaklanır. Bu, ilişki içindeki genel söz sahibi olma durumunu yansıtır (8 madde).

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliliği, Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılarak incelenmiştir. Tüm maddelerin bir arada değerlendirildiği AFA uygulamasında, öz deeri 1 ve üzeri olan toplamda altı faktör üretilmiştir. Faktör analizi için uygunluk kriterleri yüksek bulunmuştur: **KMO** deeri 0.832 ve Bartlett's küresellik testi $p < 0.001$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

AFA ile üretilen altı boyutlu yapı, toplam deeri kenlinin **%63.9**'unu açıklamaktadır. Bu altı faktör, orijinal teorik yapıya uygun olarak İlişki Kontrolü (üç faktör) ve Karar Verme Miktarı (üç faktör) boyutları altında gruplanmıştır. Maddelerin tamamı özgün faktör yapılarına uyumlu biçimde dağılmış ve beklenen boyutları altında en yüksek faktör yüklerini oluşturmuştur.

Modelin bütünü için uygulanan DFA sonuçları, modelin veriyle uyumunun iyi olduğunu göstermektedir: RMSEA=0.074, $\chi^2/sd=2.58$, CFI= 0.93 ve SRMR=0.089. Bu uyum indeksleri, iki alt boyutta da benzer bir dağılım sergilemiştir, bu da ölçeğin yapısal geçerliliğini güçlü bir şekilde desteklemektedir.

Güvenirlilik

CYÜÖ'nün güvenilirliği, iç tutarlılık katsayıları ve madde analizi ile test edilmiştir. Ölçeğin toplamı için hesaplanan Cronbach Alfa deeri **0.86**'dir. Alt boyutları için ise bu değerler, İlişki Kontrolü boyutunda 0.85 ve Karar Verme Miktarı boyutunda 0.76 olarak bulunmuştur. Bu değerler, ölçeğin yüksek düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Ek olarak, her bir madde silindiğinde Cronbach Alfa deerinde önemli bir düşüş veya artış gözlenmemiştir. Örtümeye göre düzeltilmiş madde-toplam korelasyon katsayıları 0.32 ile 0.60 aralarında deeri mektedir, bu da maddelerin ölçeğin genel yapıyla tutarlı olduğunu gösterir. Maddelerin kendi boyutları ile olan yüksek korelasyonunu belirten madde ayrışıcılık başarı yüzdesi, hem her boyut için hem de ölçeğin bütününde **%100** olarak saptanmıştır. Ölçeğin taban ve tavan değerleri ise %3.9'un üzerine çıkmamaktadır, bu da uç değer etkisinin minimal olduğunu belirtir.

Faktör Analizi

Faktör analizi, ölçeğin orijinal boyut yapılarını incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. AFA, verinin faktörleştirilmeye uygun olduğunu (KMO=0.832) ve istatistiksel olarak anlamlı olduğunu (Bartlett's $p < 0.001$) doğrulamıştır. Analiz, öz deeri 1'den büyük olan altı faktörlü bir yapıya işaret etmiş ve bu yapı, toplam varyansın %63.9'unu açıklamıştır.

Çalışmada, AFA ile üretilen bu altı faktörün, orijinal ölçeğin iki ana boyutu (İlişki Kontrolü ve

Karar Verme ?ktidar?) alt?nda da??ld??? tespit edilmi?tir. Her bir madde, ait oldu?u varsay?lan boyutta en yüksek faktör yükünü göstermi? ve böylece ölçe?in özgün faktör yap?s?na uyum sa?lam??t?r. DFA sonuçlar? da bu alt? faktörlü yap?n?n geçerli?ini peki?tirmi?tir.

Araç

Test Type: Uyarlama

Format: 4'lü Likert tipi derecelendirme

Language Available: Türkçe

Population Group: Yeti?kin Kad?n Örneklemi

Age Group: Belirtilmemi? (Yeti?kin)

Population Details: Ölçek, cinsel ya?amda üstünlük alg?s?n? ölçmek üzere kad?n örnekleminde geçerlik ve güvenilirlik çal??malar? yap?lm??t?r.

Test Methodology: Öz bildirim yöntemiyle uygulanan, iki alt boyutlu (?li?ki Kontrolü ve Karar Alma ?ktidar?) bir ölçektir.

Anahtar Kelimeler

Psikolojik ölçüm, cinsel iktidar, kad?n sa?l???, Cronbach Alfa, faktör yükü, KMO, cinsel ya?am.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilgi mevcut de?il.

Affiliation Email addresses: gultenucan@gmail.com

Correspondence Address: Bilgi mevcut de?il.

?zinler, Ücret ve Test Y?I?

Test Y?I?: 2018 (Uyarlama çal??mas?n?n yay?n y?I?).

?zinler ve Ücret: Ölçe?in kullan?m? ve izinler hakk?nda bilgi almak için sorumlu yazar Gülten Uçan ile e-posta yoluyla ileti?ime geçilmesi gerekmektedir.

Makalenin tam metnine buradan eri?ilebilir: ejmanager.com

Ölçeğin orijinal PDF dosyası burada mevcuttur: [cinsel-yasamda-ustunluk-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Uçan, G. ve Baydur, H. (2018). Cinsel Yaşamda Üstünlük Ölçeği: Kadın örnekleminde geçerlilik ve güvenilirlik ölçütleri. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 19(1), 52-62.

Cinsel Yaşamda Üstünlük Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

1-İlişki Kontrolü (15 madde):

Eşimden prezervatif kullanmasını isteseydim, şiddet kullanırdım.

2-Karar Alma Süresi (8 madde):

Kimin arkadaşlarıyla gezmeye gidileceği konusunda genellikle kim karar verir?